

KATARZYNA PAWLIKOWSKA-ŁAGÓD¹, ANDRZEJ GRZYBOWSKI^{2,3}

Jadwiga Matusewicz (1870-1953) – wiceprezes Polskiego Towarzystwa Okulistycznego

Jadwiga Matusewicz (1870-1953) – vice-president of the Polish Society Ophthalmic

¹Katedra i Zakład Nauk Humanistycznych i Medycyny Społecznej, Międzywydziałowe Centrum Dydaktyczne, Uniwersytet Medyczny w Lublinie, katarzyna.lagod@umlub.pl

²Katedra Okulistyki, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Żołnierska 18, 10-561 Olsztyn

³Instytut Okulistycznych Badań Naukowych, ul. Mickiewicza 24 / 3B, 60-836 Poznań, Poland

Słowa kluczowe: Jadwiga Matusewicz, okulistyka, historia okulistyki, Polskie Towarzystwo Okulistyczne

Key words: Jadwiga Matusewicz, ophthalmology, history of ophthalmology, Polish Ophthalmology Society

Streszczenie

Celem niniejszej pracy, jest przedstawienie sylwetki i dorobku naukowego Jadwigi Matusewicz (1870-1953), która była lekarzem okulistą a także wiceprezesem Polskiego Towarzystwa Okulistycznego. Jej prace naukowe dotyczyły głównie chorób oczu i wad wzroku w wieku szkolnym oraz diagnostyki i leczenia gruźlicy.

Summary

The purpose of this work is to present the biography and the scientific achievements of Jadwiga Matusewicz (1870-1953), who was an ophthalmologist and vice-president of the Polish Society of Ophthalmology. Her works research focused mainly on eye diseases and visual impairment at school age and the diagnosis and treatment of tuberculosis.

Wstęp

Jadwiga Matuszewicz (1870-1953) była lekarzem okulistą. Studia wyższe skończyła w Zurichu, uzyskując doktorat medycyny. W okresie od 1908 do 1935 pracowała w Instytucie Oftalmicznym w Warszawie. Celem pracy jest przybliżenie jej sylwetki na podstawie zebranych materiałów biograficznych oraz analizy jej dorobku naukowego.

Metodologia

W pracy zostały wykorzystane materiały archiwalne udostępnione przez Główną Bibliotekę Lekarską im. Stanisława Konopki w Warszawie. Przeprowadzono również analizę dostępnej literatury w postaci książek i czasopism naukowych.

Biografia

Jadwiga Matuszewicz (Jadwiga Matuszewiczówna) (Ryc. 1) urodziła się 7 listopada 1870 w Kalwarii Suwalskiej (pow. kalwaryjski), była córką Władysława i Barbary Matuszewicz [1]. Szkołę średnią skończyła w Warszawie. Następnie pracowała jako guwernantka [2]. Studia lekarskie odbyła w Zurychu, które ukończyła w 1901, uzyskując doktorat medycyny. Tytuł rozprawy doktorskiej brzmiał: *Ueber Verkalkung der Lamina elastica interna bei Arteriosklerose (O zwapnieniu laminae elasticae int. w arteriosclerosis)*. Specjalizowała się w okulistyce. Dyplom lekarza praktycznego uzyskała w 1903 w Moskwie [1]. W latach 1904-1908 była asystentką prof. Bolesława Wicherkiewicza (1847-1915) w Klinice Okulistycznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, której był kierownikiem. Od roku 1908 do 1935 pracowała w Instytucie Oftalmicznym w Warszawie (Ryc. 2) [3]. Matuszewicz była również członkiem Polskiego Towarzystwa Okulistycznego, a w latach 1917-1920 dzięki swojej aktywności była jego wiceprezesem. Kazimierz Bein (1872-1959), okulista i współzałożyciel Polskiego Towarzystwa Okulistycznego wspominał Matuszewicz następującymi słowami:

„Była u nas protagonistką stosowania tuberkuliny w gruźlicy oczu i wygłosiła w tej sprawie wyczerpujący odczyt pod tytułem *Swoista diagnostyka i swoista terapia gruźlicy oka*, prócz tego należy wymienić jej wykład *Zachorzenie oczne na tle zatrucia wyskokiem skażonym* i liczne pokazy chorych. Odczyty i teksty pokazów wygłaszała zawsze z pamięci a zarówno ich treść, przystępne ujęcie i doskonała dykcja zjednały jej uznanie kolegów; jako prelegentka zawsze z zainteresowaniem była słuchana, jako autorka – uważnie czytana. Ja osobiście wiele korzystałem ze wskazówek kol. Matuszewiczówny w kwestiach leczenia, którymi specjalnie się interesowała, a jej rady oparte były nie tylko na studiach

Ryc. 1. Jadwiga Matuszewicz

literatury, ale przede wszystkim na bogatym doświadczeniu własnym” [4].

Matuszewicz była osobą zaangażowaną w wykonywaną pracę, która dawała jej ogromną satysfakcję. Brała żywy udział w pracy referatowej w Instytucie Oftalmicznym [5]. Pracując w Instytucie prowadziła również działalność dydaktyczną, ucząc zawodu młodą kadrę lekarską. W 1935 przeszła na emeryturę. Nie zerwała jednak kontaktów z Instytutem, prowadząc koło kliniczne dla tamtejszych lekarzy. W roku 1944 została wysiedlona z Warszawy i zamieszkała w Łodzi u rodziny [4]. Pochłonięta pracą zawodową nie założyła rodziny. Zmarła 10 kwietnia 1953 roku w Łodzi [2].

Jadwiga Matuszewiczowa publikowała niewiele, a jej artykuły dotyczą chorób oczu i wad wzroku w wieku szkolnym [6], diagnostyki i leczenia gruźlicy oka [7], opisu przypadku choroby Recklinghausena [8] oraz opisanie zaburzeń widzenia po zatruciu alkoholem metylowym [9].

Opis rycin

Ryc. 1. Jadwiga Matuszewicz [Źródło: Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki w Warszawie]

Ryc. 2. Wpis do karty rejestracyjnej, Izba Lekarska Warszawsko-Białostocka [Źródło: Główna Biblioteka Lekarska im. Stanisława Konopki w Warszawie]

Izba Lekarska Warszawsko-Białostocka
na dzień 1 lipca 1938 r.
Uzupełnienie karty rejestracyjnej.

1. Nazwisko i imię *Dr. Matusiewiczówna Jadwiga*

2. Narodowość *Polska*

3. Wyznanie *Rz. Katolickie*

4. W jakiej specjalności ordynuje *Okulistyka*

5. Stan rodzinny: *panna*
nazwisko i imię panięńskie żony _____
imiona dzieci i daty urodz. _____

6. Zajmowane posady *Leżnica*

Data *dn. 6/11/1938 r.*

Dr. Jadwiga Matusiewicz.
(oryginalny podpis)

Ryc. 2. Wpis do karty rejestracyjnej, Izba Lekarska Warszawsko-Białostocka.

Bibliografia:

- [1] *Akta osobowe Jadwigi Matusiewicz* udostępnione przez udostępnione przez Główną Bibliotekę Lekarską im. Stanisława Konopki w Warszawie.
- [2] Witkiewicz-Schiele E.: *Nie tylko Witkiewiczowie*. Towarzystwo Muzeum Tatrzańskie, Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, Zakopane 2016, s: 83.
- [3] Melanowski Wł.: *Rys dziejów okulistyki w Polsce*. Warszawa, 1948, 38.
- [4] Bein K.: *Dr med. Jadwiga Matusiewiczówna, Wspomnienie pośmiertne*. Klin Oczna. 1954, 24(3): 239-240.
- [5] Melanowski Wł.: *Dzieje okulistyki*. Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1972, 378.
- [6] Matusiewicz J.: *Choroby oczu i wady wzroku w wieku szkolnym. Higiena szkolna: podręcznik zbiorowy dla kierowników szkół, nauczycieli i lekarzy szkolnych*, pod. red. Kopczyński S., Wydawnictwo M. Arcta, 1921: 549-558.
- [7] Matusiewicz J.: *Swoista diagnostyka i swoista terapia gruźlicy oka*. Postępowanie Okulistyczne, 1913, XV: 140-141.
- [8] Matusiewicz J.: *Przypadek choroby Recklinghause na z rozległym zajęciem mózgowia częściowo wyleczony promieniami Roentgena*. Polski Tygodnik Lekarski, 5(13): 502-503.

- [9] Matusiewicz J.: *Zaburzenia wzroku na tle zatrucia spirytusem skażonym*. Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego, 1915, 111(1): 65.

Wykaz prac Jadwigi Matusiewicz:

- [1] *Ueber Verkalkung der Lamina elastica interna bei Arteriosklerose (O zwapnieniu laminae elasticae int. w arteriosclerosis)*. Zurich 1901 (praca doktorska).
- [2] *Swoista diagnostyka i swoista terapia gruźlicy oka*. „Postępowanie Okulistyczne” 1913, XV: 140-141.
- [3] *Zaburzenia wzroku na tle zatrucia spirytusem skażonym*. Pamiętnik Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego, 1915, 111(1): 65.
- [4] *Choroby oczu i wady wzroku w wieku szkolnym. Higiena szkolna: podręcznik zbiorowy dla kierowników szkół, nauczycieli i lekarzy szkolnych*, pod. red. Kopczyński S., Wydawnictwo M. Arcta, 1921: 549-558.
- [5] *Przypadek choroby Recklinghause na z rozległym zajęciem mózgowia częściowo wyleczony promieniami Roentgena*. Polski Tygodnik Lekarski, 1950, 5(13): 502-503.